ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 46.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница 10-го Іюня — 1838 — *Wilno. Piątek. 10-go Czerwca.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 2-го Іюня.

Высочайшею Грамотою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ *Св Владиміра Большаго Креста второй степени*, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Обрѣзковъ*.

— Высочайшею Грамотою, 30-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Св. Анны 1-й степени*, Генералъ-Маіоръ *Мехти-Кули-Ханъ Карабахскій*.

— Состоящему при III Отдѣленіи Собственной Его Императорскаго Величества Канцеляріи, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику *Сагтынскому*, Всемилостивѣйше пожалованы въ вѣчное и потомственное владѣніе двѣ тысячи пять сотъ десятинъ земли.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ, дарованную въ 1835 году на три года Таганрогскому купечеству льготу, продолжить еще на три года, на слѣдующемъ основаніи: 1) Если срокъ платежа пошлинъ за привезенные къ Таганрогскому порту иностранные товары прійдется послѣ 15 Октября, то взысканіе пошлинъ за нихъ, по желанію плательщиковъ, отлагать до 15-го Іюля, и согласно съ симъ, отсрочить по 15-е Іюля текущаго года платежъ пошлинъ за тѣ товары, коимъ срокъ, по прежнему Положенію, долженъ былъ кончиться 15-го Мая 2) Что касается до такихъ товаровъ, которымъ срокъ платежа пошлины наступитъ во второй половинѣ Іюля, въ Августѣ, Сентябрѣ, и въ первой половинѣ Октября, то за оные пошлина взыскиваться должна на обыкновенномъ основаніи, немедленно по наступленіи срока.

— Государь Императоръ, Всемилостивѣйше уволивъ Г. Министра Статсъ-Секретаря Царства Польскаго, Графа *Грабовскаго*, въ отпускъ съ 1-го сего Мая, на восемнадцать мѣсяцевъ, для поправленія здоровья, исправленіе означенной должности его Высочайше возложить изволилъ на Товарища его, Дѣйствительнаго Статскаго Совѣтника *Туркула*, который въ продолженіе отсутствія Графа Грабовскаго и будетъ входить въ сношенія со всѣми мѣстами и лицами по дѣламъ Царства.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: должность Финляндскаго Генералъ-Губернатора и Командующаго войсками, въ Финляндіи расположенными, исправлять, во время отсутствія Князя *Меншикова*, Помощнику его, Генералъ-Лейтенанту *Теслеву*.

— Государь Императоръ, согласно представленію Г. Генералъ-Адъютанта Князя *Трубецкаго*, изъявилъ Высочайшее соизволеніе, чтобы въ члены или сотрудники Комитета, учрежденнаго для разбора нищихъ и изысканія способовъ къ искорененію нищенства въ С. Петербургѣ, принимать тѣхъ благотворительныхъ людей, которые своими дѣйствіями и пожертвованіями докажутъ усердіе къ дѣлу попеченія о нищихъ, смотря по важности ихъ дѣйствій и значительности пожертвованій, съ тѣми правами и обязанностями, какія постановлены въ данныхъ Коми-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 2-go Czerwca.

Przez Najwyższy Dyplomat, 21-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowany Kawalerem orderu *Sw. Włodzimierza wielkiego krzyża drugiego stopnia*, Rzeczywisty Radźca Stanu *Obreskow*.

— Przez Najwyższy Dyplomat, 30-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowany Kawalerem *Orderu Sw. Anny 1-go stopnia*, Jenerał-Major *Mechti-Kuli-Chan-Karabachski*.

— Zostającemu przy III oddziale Własnej Jego Cesarskiej Mości Kancellaryi, Rzeczywistemu Radzcy Stanu *Sagtyńskiemu*, Najłaskawiej darowano na wieczne i dziedziczne posiadanie dwa tysiące pięćset dziesięcin ziemi.

— Cesarz Jego Mość Najwyżej rozkazać raczył, darowaną w roku 1835 na trzy lata kupiectwu Taganrogskiemu ulgę, przedłużyć jeszcze na trzy lata, na osnowie następującej: 1) Jeżeli termin opłaty poszlin za przywiezione do portu Taganrogskiego towary zagraniczne przypadnie po 15-m Październiku, tedy uzyskanie poszlin za nie, na żądanie opłacających, odkładac do 15-go Lipca, i zgodnie z tém, odłożyć termin do 15-go Lipca roku bieżącego opłaty poszlin za te towary którym termin, podług ustawy uprzedniej, powinien był ukończyć się 15-go Maja. 2) Co się ściąga do takich towarów, których termin opłaty poszliny nastąpi w drugiej połowie Lipca, Sierpnia, Września i w pierwszej połowie Października, tedy za nie poszlina uzyskiwać się powinna na osnowie zwyczajnej, niezwłocznie po nastaniu terminu.

— Cesarz Jego Mość Najłaskawiej uwolniwszy P. Ministra Sekretarza Stanu Królestwa Polskiego, Hrabię Grabowskiego, na urlop od 1-go teraźniejszego Maja, na ośmnaście miesięcy, dla poprawienia zdrowia, sprawowanie pomienionego jego obowiązku, Najwyżej poruczyć raczył jego Towarzyszowi, Rzeczywistemu Radźcy Stanu Turkułłowi, który, przez czas nieobecności Hrabi Grabowskiego będzie też znaszał się ze wszystkiemi urzędami i osobami w interesach Królestwa.

— Cesarz Jego Mość, Najwyżej rozkazać raczył, obowiązek Finlandzkiego Jenerał-Gubernatora i Dowodzącego wojskami, w Finlandyi rozłożonemi, sprawować, w czasie nieobecności Xięcia *Menszykowa*, jego Pomocnikowi, Jenerał-Porucznikowi *Teślewu*.

— Jego Cesarska Mość, zgodnie z przedstawieniem P. Jenerał-Adjutanta Xięcia *Trubeckiego*, oświadczył Najwyższe zezwolenie, ażeby do liczby członków czyli współpracowników Komitetu, ustanowionego do rozgatunkowania żebraków i obmyślenia środków do wykorzenienia żebractwa w S. Petersburgu, przyjmować te osoby dobroczynne, które przez swe działania i ofiary dowiodą gorliwości w rzeczy pieczołowitości o żebrakach, uważając podług ważności ich działań i ilości ofiar, z temi prawami i obowiązkami, jakie są ustanowione w danych Komitetowi prawidłach, przedsta-

тету правилахъ, представляя о членахъ на Высочайшее утвержденiе, по заведенному порядку.

— Уволенному отъ службы, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику Дмитрiю *Ермолаеву* выдана изъ Министерства Финансовъ, 30-го Апрѣля, десятилѣтняя привилегiя на новый способъ винокуренiя, состоящiй въ изобрѣтенномъ имъ приготовленiи дрожжей, превращающихся въ углекислый гасъ. (*С. П.*)

— Его Императорское Величество, по представленiю Г-на Министра Финансовъ, въ 8 день Февраля, Высочайше соизволилъ на дозволенiе С. Петербургскимъ купцу Карлу Эберту и аптекарю Людвику Штрауху и Бобруйскому купцу Вульфу Резингу, учредить, по составленному ими уставу, компанiю на акцiяхъ, для содержанiя пароходства по Днѣпру и другимъ впадающимъ въ него рѣкамъ.

— Сочинитель книги: *Записки Русскаго Путешественника*, Коллежскiй Совѣтникъ *Глаголевъ*, имѣлъ счастiе поднести Государю Императору, чрезъ Г-на Министра Народнаго Просвѣщенiя, экземпляръ своего сочиненiя, который удостоенъ Его Величествомъ благосклоннаго принятiя. Г-нъ Глаголевъ имѣлъ счастiе поднести также экземпляръ книги своей Ея Императорскому Величеству Государынѣ, и Ея Величество, удостоивъ книгу сiю благосклоннаго принятiя, Всемилостивѣйше соизволила изъявить сочинителю Высочайшее Ея Величества благоволенiе. Третiй экземпляръ былъ представленъ Государю Наслѣднику Цесаревичу, и Его Императорское Высочество, соизволивъ принять съ благосклонностiю сiю книгу, поручилъ Министру Народнаго Просвѣщенiя объявить сочинителю благодарность отъ имени Его Высочества.

— Государь Императоръ, удостоивъ благосклоннаго принятiя поднесенный Его Величеству, Г. Министромъ Народнаго Просвѣщенiя, экземпляръ переведеннаго съ французскаго дѣвицею Зражевскою сочиненiя: *Пустынникъ Чимборазскiй*, во вниманiе къ похвальнымъ трудамъ ея, Всемилостивѣйше изволилъ пожаловать Г-жѣ *Зражевской* золотые часы.

— Государыня Императрица, удостоивъ благосклоннаго принятiя поднесенную Ея Величеству книгу, подъ заглавiемъ: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche* переведенную съ Русскаго Докторомъ *фонъ Муральтомъ*, Всемилостивѣйше пожаловала переводчику драгоцѣнный бриллiантовый перстень. (*О. Г. Ц. П.*)

— По Указу Его Императорскаго Величества, Правительствующiй Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что Г. Виленскiй Военный Губернаторъ, Гродненскiй, Бѣлостокскiй и Минскiй Генералъ-Губернаторъ, увѣдомляя Г. Министра, что Таурогенское шоссе, которое, по Высочайшей волѣ Его Императорскаго Величества, устроивалось подъ его распоряженiемъ, окончательно сооружено, и что проѣздъ по оному будетъ открытъ около 25 Апрѣля сего года, сообщилъ ему Г. Министру планъ Таурогенскаго шоссе, по коему размѣщенiе почтовыхъ станцiй, показано въ слѣдующемъ порядкѣ: отъ Прусской границы до Таурогена 7 вер., отъ Таурогена до Нескучнаго 22 вер., отъ Нескучнаго до Царицыной 22 вер., отъ Царицыной до Миловидова $17\frac{1}{2}$ вер., отъ Миловидова до Буби $20\frac{1}{2}$ вер. и отъ Буби до Шавли $13\frac{1}{2}$ вер. Онъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ представилъ о семъ Правительствующему Сенату, для учиненiя зависящаго распоряженiя, къ приведенiю вышеизложеннаго во всеобщую извѣстность.

— Правительствующiй Сенатъ слушали предложенiе Господина Министра Юстицiи, Тайнаго Совѣтника и Кавалера Дмитрiя Васильевича Дашкова, что со стороны нѣкоторыхъ мѣстныхъ Начальниковъ Губернiй возникъ вопросъ: слѣдуетъ ли прибавочное жалованье Предсѣдателямъ Судебныхъ Палатъ, въ губернiяхъ, гдѣ назначенiе ихъ зависитъ отъ выбора Дворянства, производить, на основанiи Именнаго Высочайшаго указа, даннаго Правительствующему Сенату 28 Апрѣля 1837 года, изъ общихъ суммъ земскаго сбора, или изъ частнаго сбора съ однихъ помѣщичьихъ крестьянъ. По поводу сего входилъ онъ Господинъ Министръ съ представленiемъ въ Государственный Совѣтъ, который, по соображенiи онаго, мнѣнiемъ своимъ, удостоеннымъ Высочайшаго утвержденiя 25 минувшаго Апрѣля, положилъ: 1. Назначенныя по Высочайшему Указу 28 Апрѣля 1837 года, прибавки жалованья Предсѣдателямъ Палатъ въ губернiяхъ, гдѣ опредѣленiе ихъ зависятъ отъ избранiя Дворянъ, не исключая и тѣхъ, гдѣ мѣста сiи занимаются еще чиновниками отъ Короны, производить изъ общихъ суммъ земскаго сбора. 2. Привести настоящее положенiе въ дѣйствiе по всѣмъ губернiямъ съ 1-го Января текущаго года. (Опублик. Прав. Сен. 18 Мая 1838 г.) (*С. В.*)

---

wiając o członkach na Najwyższe utwierdzenie, podług zaprowadzonego porządku.

— Uwolnionemu ze służby Rzeczywistemu Radzcy Stanu Dymitrowi *Jermołajewu* wydano z Ministeryum Skarbu, 30-go Kwietnia, dziesięcioletni przywilej na nowy sposob pędzenia wódki, zależący na wynalezioném przezeń przygotowania drożdży, zamieniających się w gaz węglowy. (*P.P.*)

— Jego Cesarska Mość, w skutek przedstawienia Ministra Skarbu, raczył na dniu 8-go Lutego zezwolić, na dozwolenie kupcowi petersburskiemu Karolowi *Ebert* i aptekarzowi Ludwikowi *Srauch*, tudzież bobrujskiemu kupcowi *Wulfowi Resing*, utworzyć, podług ułożonego przez nich projektu, towarzystwo na akcyach, w celu urządzenia żeglugi parowemi statkami na Dnieprze i innych wpadających do niego rzekach.

— Autor dzieła pod tytułem: *Pamiętniki Rossyjskiego wędrownika*, Radzca Kollegialny *Głagolew*, miał zaszczyt złożyć Najjaśniejszemu Panu, za pośrzednictwem Ministra oświecenia publicznego, exemplarz swego dzieła, który Jego Cesarska Mość Najłaskawiej przyjąć raczył. P. *Głagolew* miał także zaszczyt złożyć exemplarz tegoż dzieła Najjaśniejszej Cesarzowej, i Jej Cesarska Mość, łaskawie je przyjąwszy, raczyła oświadczyć autorowi Najwyższe Swe zadowolenie. Trzeci exemplarz złożony został Jego Cesarskiej Wysokości Następcy Tronu, który, przyjąwszy łaskawie to dzieło, polecił Ministrowi Oświecenia oświadczyć autorowi w imieniu Swojém podziękowanie.

— Najjaśniejszy Pan, zaszczyciwszy łaskawém przyjęciem złożony Jego Cesarskiej Mości przez Ministra Oświecenia exemplarz przełożonego z francuzkiego, przez Pannę Zrażewską dzieła pod tytułem: *Pustelnik z Chimborasso*, w ocenieniu pożytecznej jej pracy, Najłaskawiej udarować ją raczył złotym zegarkiem.

— Najjaśniejsza Pani, przyjąwszy łaskawie ofiarowane Sobie dzieło pod tytułem: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche*, tłómaczone z Rossyjskiego przez Doktora *von Muralt*, raczyła udarować tłómacza kosztownym brylantowym pierścieniem.

— Wedle Ukazu Jego Cesarskiej Mości, Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że P. Wileński Wojenny Gubernator, Grodzieński, Białostocki i Miński Jenerał-Gubernator, uwiadamiając tegoż P. Ministra, że szose Taurogieńskie, które z Najwyższej woli Jego Cesarskiej Mości, budowane było pod jego rozporządzeniem, ostatecznie zostało ukończone, i że przejazd po niém będzie otworzony około 25-go Kwietnia roku teraźniejszego, przesłał P. Ministrowi plan szósse Taurogieńskiego, na którym umieszczenie stacyj pocztowych oznaczane w porządku następującym: od granicy Pruskiej do Taurogow 7 wiorst, od Taugorów do Nieskucznego 22 wiorsty, od Nieskucznego do Carycyney 22 wiorsty, od Carycynej do Miłowidowa $17\frac{1}{2}$ wiorst, od Miłowidowa do Bubi $20\frac{1}{2}$ wiorst, i od Bubi do Szawel $13\frac{1}{2}$ wiorst. P. Minister Spraw Wewnętrznych przedstawił o tém Rządzącemu Senatowi, dla uczynienia zależącego rozporządzenia, około przyprowadzenia wyżej opisanego do powszechnej wiadomości.

— Rządzący Senat słuchali przełożenia Pana Ministra Sprawiedliwości, Radzcy Tajnego i Kawalera Dymitra Wasilewicza Daszkowa, że ze strony niektórych miejscowych Naczelników Gubernij wynikło zapytanie; czy należy płacę dodatkową Prezydentom Izb Sądowych w Guberniach, gdzie ich naznaczenie zależy od wyboru Dworzaństwa, wydawać, na osnowie Imiennego Najwyższego Ukazu, danego Rządzącemu Senatowi 28 Kwietnia 1837 roku, z ogólnych summ poboru ziemskiego, czy też z prywatnego poboru z samych włościan obywatelskich. Z tego powodu czynił ten P. Minister przedstawienie do Rady Państwa, która, po rozpatrzeniu tego przedstawienia, przez opinią swoją, Najwyżej utwierdzoną 25-go zeszłego Kwietnia, postanowiła: 1) Naznaczone podług Najwyższego Ukazu 28-go Kwietnia 1837 roku, dodatki do płacy Prezydentom Izb w Guberniach, gdzie ich naznaczenie zależy od wyboru Dworzan, nie wyłączając i tych, gdzie te posady zajmowane są jeszcze przez urzędników od Korony, wydawać z ogólnych summ poboru ziemskiego. 2) Niniejsze postanowienie przyprowadzić do skutku we wszystkich Guberniach od 1-go Stycznia roku bieżącego. (Op. przez R. S. 18-go Maja 1838 roku). (*G.S.*)

Статистическія свѣдѣнія о состояніи Бѣлостокской Области.

Въ Бѣлостокской Области находится: уѣздныхъ городовъ, включая и областной 4, заштатныхъ городовъ 15; помѣщичьихъ мѣстечекъ 9, селеній, колоній, урочищъ и хуторовъ 1,690. Жителей обоего пола, не считая войска, числится 227,106 душъ, обитающихъ на пространствѣ 688,487 десятинъ земли, изъ коихъ подъ дорогами, водами и болотами состоитъ 29,600 десятинъ, а остальное количество подъ усадьбами, пашнями, сѣнокосами и лѣсами. Въ Области имѣется церквей, каменныхъ 25, и деревянныхъ 90, монастырей 6, упраздненныхъ Римско-Католическихъ монастырей 5: Татарская мечеть 1, Еврейскихъ школъ 29; казенныхъ домовъ, занимаемыхъ присутственными мѣстами, училищами, почтовыми конторами, казначействами, больницами и острогами 28. Учебныхъ заведеній: гимназія 1, и уѣздное училище 1; въ коихъ обучающихся 586; приходскихъ училищъ 20, въ нихъ обучающихся 670; Духовная Римско-Католическая Семинарія 1, и уѣздное Греко-Унитское духовное училище 1; больницъ 3, военный госпиталь 1, богадѣльни 2; число всѣхъ фабрикъ и заводовъ простирается до 63, изъ коихъ 33, суконныхъ. Главная промышленость жителей Бѣлостокской Области есть хлѣбопашество. Остающійся отъ мѣстнаго продовольствія жителей хлѣбъ вывозится за границу. Нѣкоторые изъ помѣщиковъ и купцевъ занимаются сплавливаніемъ за границу торговаго лѣса. Выдѣлываемыя на суконныхъ фабрикахъ сукна продаются въ области, и отправляются во внутреннія губерніи.

Rys statystyczny obwodu Białostockiego.

Obwod Białostocki liczy miast powiatowych, łącznie z głównem miastem obwodowém 4; miast drugiego rzędu 15; prywatnych miasteczek 9; wsi, kolonij, osad i folwarków 1,690. Ludność jego, prócz wojska, składa się z 227,106 mieszkańców płci obojej, na przestrzeni ziemi wynoszącej 688,487 dziesięcin, z których 29,600, zajmują gościńce, wody i błota, a resztę zabudowania, pola, łąki i lasy. Obwód ma kościołów: murowanych 25 i drewnianych 90; klasztorów 6, supprymowanych klasztorów Rzymsko-Katolickich 5, meczet tatarski 1, bożnic żydowskich 29; domów skarbowych, w których mieszczą się władze rządowe, szkoły, urzędy pocztowe, kassy, szpitale i więzienia, jest 28. Zakładów naukowych: gimnazyum 1, i szkoła powiatowa 1, w których uczniów 586; szkółek parafialnych 20, w tych uczących się 670; Duchowne Seminaryum Rzymsko-Katolickiego wyznania 1, tudzież 1 szkoła dla Greko-Unickiego duchowieństwa; szpitalów 3, wojskowy 1, domów przytułku 2; fabryk jest w ogóle 63, pomiędzy temi 33 sukiennych. Główny przedmiot przemysłu mieszkańców Obwodu Białostockiego stanowi rolnictwo. Zbywającą nad miejscową potrzebę ilość zboża wywożą za granicę. Niektórzy obywatele ziemscy i kupcy spławiają także za granicę materyały leśne. Wyrabiane zaś na fabrykach sukna sprzedają się częścią na miejscu, a częścią wysyłane bywają wgłąb Rossyi.

(*D.M.S.W*)

Варшава, 12-го Іюня.

Его Свѣтлость Фельдмаршалъ Князь Варшавскій, вчера вечеромъ отправился въ Брестъ-Литовскій; завтра ожидаютъ его обратно. (*G. C.*)

Warszawa, 12 Czerwca.

Jaśnie Oświecony Feldmarszałek Xiąże Warszawski, zawczora przed wieczorem wyjechał do Brześcia Litewskiego; jest spodziewany dziś lub jutro z powrótem.

(*G.C.*)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 2 го Іюня.

Слышно, что записки Князя Таллейрана по желанію покойнаго изданы будутъ въ свѣтъ по смерти трехъ особъ, которыя еще живы. Нѣкоторые утверждаютъ, что впрочемъ подлежитъ сомнѣнію, что Секретарь Князя переписывавшій эти записки на бѣло, вѣрную съ нихъ копію сохранилъ у себя.

— *Messager* увѣдомляетъ о сохраненіи двухъ весьма важныхъ документовъ. Одинъ изъ нихъ есть рапортъ Князя Таллейрана къ Императору Наполеону, въ которомъ объясняются причины, почему должно было разстрѣлять Князя д'Энгіенскаго. Они подписаны полными именами и прозваніемъ Князя то есть. *Charles Maurice Talleyrand.* Другой документъ есть письмо касающееся Испанской войны въ 1808 г., вполнѣ одобряющее предположеніе Императора по сему предмету, какъ очень соотвѣтствующее политикѣ Людвика XIV.

— *Жур. Преній* въ одномъ изъ послѣднихъ своихъ номеровъ пишетъ слѣдующее. „Терпѣливость нашего Правительства по дѣламъ съ Мексикою дошла до крайности. Французская эскадра начала блокировать тамошніе порты, при чѣмъ однакожъ будетъ обращаемо должное вниманіе на торговлю нейтральныхъ народовъ. Если Мексиканское Правительство руководствуясь благоразуміемъ удовлетворитъ многимъ и справедливымъ домогательствамъ Франціи, тогда окажется, что умѣренность наша не можетъ быть почитаема слабостію. Французская эскадра осадитъ всѣ входы въ Мексиканскіе порты, чѣмъ раззоритъ и уничтожитъ вдругъ финансовые источники государства, неимѣющаго почти другихъ доходовъ кромѣ таможенныхъ. Такимъ образомъ Франція избѣгнетъ непріятной необходимости употреблять рѣшительныя непріятельскія мѣры. Впрочемъ въ случаѣ нужды и того не можетъ опасаться, если только будетъ постоянно руководствоваться желаніемъ, защищать вездѣ отъ всякой напасти торговыя дѣла и собственность своихъ подданныхъ. Подобная рѣшимость доставила уже Франціи успѣшный конецъ дѣлъ въ Гаити. Можетъ быть, что выгоды наши еще въ другомъ мѣстѣ Америки т. е. въ Буэносъ-Айресѣ требовать будутъ подобныхъ дѣйствій, особенно, что и тамъ права Французовъ подобно какъ и въ Мексикѣ находятся въ опасности. Важность торговли нашей за границею давно уже служитъ предметомъ заботливости Г-на Моле а потому пріятно слышать, что онъ обратилъ на то вниманіе."

— Извѣстный Докторъ Антомархи, лейбъ-медикъ Императора Наполеона на островѣ Св. Елены, умеръ 3 Апрѣля послѣ пяти дневной болѣзни въ Яго де Куба, гдѣ и похороненъ очень великолѣпно.

— Жур. *Temps* сообщаетъ: „Утверждаютъ, что Герцогъ Ангулемскій, весьма боленъ, чѣмъ опечалены всѣ приверженные къ старшей линіи Бурбоновъ, мы здѣсь говоримъ о благоразумныхъ особахъ по мнѣ-

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Francya.

Paryż, dnia 2 Czerwca.

Słychać że pamiętniki Xięcia Tallejranda wyjdą na widok publiczny, dopiéro po zgonie trzech jeszcze żyjących osob, a to stosownie do wyraźnej w tym względzie woli nieboszczyka. Niektóre osoby zapewniają, co jednakże podlega wątpliwości, że Sekretarz Xięcia, który te pamiętniki na czysto przepisywał, umiał z nich dosłówną kopią przy sobie zatrzymać.

— *Messager* donosi o zachowaniu dwóch bardzo ważnych dokumentow. Jednym z nich jest raport Xięcia Tallejranda do Cesarza Napoleona, obejmujący powody, rozstrzelanie Xięcia d'Enghien nakazujące. Są podpisane z umieszczeniem całych imion i nazwiska Xięcia, to jest: *Charles Maurice Talleyrand.* Drugim, jest pismo, dotyczące wojny Hiszpańskiej w roku 1808, pochwalające najzupełniej projekt Cesarza w tym względzie, jako wielce odpowiedni polityce Ludwika XIV.

— W jednym z ostatnich numerow swoich, powiada *Journal des Débats*:— „Cierpliwość Rządu naszego w sprawach z Mexykiem, stanęła u kresu swojego. Eskadra Francuzka, przywiodła do skutku blokadę portow tego kraju, przy czém jednak na handel narodów neutralnych, słuszny wzgląd miany będzie. Jeżeli Rząd Mexykański, słuchając głosu rozumu, zaspokoi liczne i sprawiedliwe domagania się Francyi, wówczas pokaże się, że umiarkowanie nasze nie może bydź uważane za słabość. Eskadra Francuzka osadzi wszystkie wnijścia do portow Mexykańskich, przez co zniszczy i zniesie jednym zamachem zasoby skarbowe kraju, żadnych prawie innych niemającego, prócz z ceł dochodow. Tym sposobem ujrzy się Francya uwolnioną od przykrej konieczności użycia ostatecznych krokow nieprzyjacielskich. Wszakże, w razie potrzeby i tychże rozpoczęcia lękać się nie może, jeżeli tylko stałym jej zamiarem będzie bronić wszędzie, przeciwko wszelkiej napaści, interesu handlowego i własności poddanych swoich. Podobna sprężystość już doprowadziła ją do pożądanego ukończenia sprawy Haitańskiej. Bydź może, iż korzyść nasza jeszcze w innem miejscu Ameryki, to jest: w Buenos-Ayres, będzie wymagała podobnej demonstracyi, zwłaszcza, że i tam prawa, służące Francuzom, podobnie jak w Mexyku, są zagrożone. Wielkie znaczenie handlu naszego za granicą, było oddawna już przedmiotem troskliwości Pana Molé; jakoż winszujemy sobie: że zwrócił na to uwagę swoję."

— Znany Doktor Antomarchi, lekarz przyboczny Cesarza Napoleona na wyśpie Sw. Heleny, umarł dnia 3 Kwietnia, po pięciodniowej słabości, w Jago-de Cuba, gdzie został pochowany z wielką okazałością.

— Dziennik *Temps* powiada: „Zapewniają, że Xiąże Angouleme jest mocno chory, z któregoto powodu są szczerze zasmuceni wszyscy prawdziwie przychylni do starszej linii Burbonów; mówiemy tu o osobach ros-

вїю коихъ, умѣренные поступки Герцога умѣли поставить препону многимъ несообразностямъ коихъ въ случаѣ его смерти, можетъ быть не успѣлъ бы отвратить юный Герцогъ Бордосскій, и особенно еслибъ хотѣли воспользоваться живостію его характера."

3-го Іюня.

31-го ч. прош. м. Палата составила проектъ закона о Іюльскихъ торжествахъ, на которые назначено 200,000 фр. Въ слѣдъ за симъ Министръ торговли представилъ проектъ постановленія объ основаніи четырехъ каналовъ: (о принятіи котораго уже увѣдомлено) между Марною и Рейномъ, между Анею и Марною, боковой вдоль Гароны и каналъ соединяющій истокъ Адура съ Гароною. Г. Коломъ возсталъ противъ сего проекта, но едва началъ говорить, какъ поднялась ужасная гроза съ дождемъ и градомъ и помѣшала ему окончить. Вѣтеръ выломилъ окна въ верху залы, въ залѣ было такъ темно, что только при блескѣ, почти непрерывной молніи, можно было различать предметы. Наконецъ гроза утихла, начались пренія и Палата приняла значительнымъ большинствомъ голосовъ 1, 2 и 4 статьи означеннаго проекта.

— Въ нѣкоторыхъ обществахъ, а именно въ предмѣстіи Ст. Жерменскомъ распространился слухъ, что Герцогиня Беррійская опасно больна; такъ какъ легитимистскія газеты ничего о томъ неупоминаютъ, то извѣстіе это требуетъ подтвержденія.

— 3-го ч. будущ. м. проданъ будетъ съ публичнаго торга дворецъ Князя Таллейрана. Онъ оцѣненъ въ милліонъ фр.

— Одинъ изъ редакторовъ *Journ des Débats* отправляется съ Маршаломъ Сультомъ въ Лондонъ, чтобы сообщать точныя извѣстія о коронаціонныхъ подробностяхъ.

— Вчера въ военномъ министерствѣ получены депеши съ увѣдомленіемъ, что болѣзнь Маршала Вале нисколько неопасна.

— Говорятъ, что Генералъ Пире будетъ сопровождать Маршала Сульта въ качествѣ адъютанта въ Лондонъ.

— Въ Греноблѣ 22 Мая, чувствуемо было довольно сильное землетрясеніе. Въ продолженіи 15 минутъ произошли три удара, изъ коихъ первый такъ былъ силенъ, что домы всколебались и растрескались нѣкоторыя стѣны. (*G. C.*)

Англія.

Лондонъ, 1 го Іюня.

Послѣ продолжительныхъ преній въ Верхнемъ Парламентѣ, 29 го ч. пр. м. прочтенъ во второй разъ билль о бѣдныхъ въ Ирландіи. Непримиримыми врагами сего билля были Лорды Брумъ и Линдгурстъ, а Князь Веллингтонъ противился только нѣкоторымъ условіямъ. При балотировкѣ въ пользу прочтенія подано 149 голосовъ а противныхъ только 20; посему большинство довольно значительное на сторонѣ Министровъ.

— Хотя Министры и рѣшили сократить по возможности предназначенные на коронацію расходы, но не менѣе того при всей бережливости стараются придать какъ можно болѣе блеска этому торжеству. Съ особенной роскошью составленъ оркестръ для исполненія церковной музыки при богослуженіи въ Вестминстерскомъ аббатствѣ, и состоитъ изъ 400 артистовъ, между тѣмъ какъ на коронаціи покойнаго Короля состоялъ только изъ 187 чел. По недостатку мѣста на хорахъ надобно было разобрать большіе органы и замѣнить ихъ меньшими. Заключены условія съ знаменитѣйшими Англійскими пѣвцами и пѣвицами, которые будутъ исполнять произведенія Гендля, Аттуда, Смерта и Бойса.

— Въ Англійской газетѣ *Курьеръ* пишутъ, что Франція вѣроятно того же мнѣнія о Бельгійскихъ дѣлахъ, какъ и другія державы. Хотя Бельгійскій Король, согласно съ желаніемъ своихъ подданныхъ, употребляетъ всѣ средства, чтобы склонить Людвика Филипа, помочь ему въ этомъ дѣлѣ, но предусмотрительный Монархъ не подалъ большихъ надеждъ на свое содѣйствіе, и Белгія должна приготовиться къ уступкѣ Голландіи спорныхъ земель, если государства сіи захотятъ положить конецъ распрямъ добровольною сдѣлкою. Что же касается до общаго долга, Король Французовъ намѣревается принять участіе въ семъ дѣлѣ, въ пользу своего зятя, основываясь на томъ, что справедливость требуетъ, чтобы Белгія была вознаграждена за понесенные убытки по поводу содержанія многочисленной арміи, въ коей не имѣла бы нужды въ другихъ обстоятельствахъ. Сверхъ того, Людвикъ Филипъ ходатайствуетъ для Белгіи о нѣкоторыхъ преимуществахъ въ торговлѣ: на что, кажется, Король Нидерландскій несоглашается.

— Въ *City* говорятъ, что возникшая между Сиромъ

tronnych, zdaniem których, umiarkowane postępowanie Xięcia, umiało stanąć na przeszkodzie nie jednej niedorzeczności, których na przypadek jego śmierci, nie zdołałby może powściągnąć Xiąże Bordeaux, będą w samym kwiecie wieku, zwłaszcza, gdyby z żywości charakteru jego, przez złe rady korzystać chciano."

Dnia 3.

W dniu 31-m uchwaliła Izba projekt do prawa, przeznaczający 200,000 franków na uroczystości lipcowe. Następnie wniósł Minister handlu projekt do prawa względem założenia czterech kanałów, (o przyjęciu którego już doniesiono) między Marną i Renem między Aisne i Marną, boczny wzdłuż Garony, i łączący ujście Aduru z Garonną. P. Colomes zabrał głos przeciw temu projektowi, lecz zaledwie rozpoczął mowę, gwałtowna burza, połączona z deszczem, gradem, i piorunami nie dozwoliła mu rzecz dalej prowadzić. Okna, będące u wierzchu sali, wyrwane zostały z wielkim łoskotem i gdyby nie ciągłe błyskanie, cała sala byłaby pogrążona w największej ciemności. Nakoniec uspokoiła się burza, Izba przystąpiła do rozpraw i znaczną większością zamieniła w prawo 1, 2 i 4 artykuł pomienionego projektu.

— W niektórych towarzystwach mianowicie na przedmieściu St. Germain, rozeszła się wieść o niebezpiecznej chorobie Xiężny Berry: ponieważ gazety legitymistów nic o tém nie wspominają, wiadomość ta potrzebuje potwierdzenia.

— Dnia 3 go przyszłego miesiąca, będzie przedany przez licytacyę publiczną, pałac Xięcia Tallejranda. Cena początkowa milion franków.

— Jeden z redaktorów gazety *Jour. des Déb.*, udaje się z Marszałkiem Soult do Londynu, zapewne dla udzielania dokładnych doniesień o szczegółach koronacyjnych.

— Dnia wczorajszego nadeszły depesze z Marsylii do Ministerstwa Wojny z doniesieniem, że słabość Marszałka Valée, nie jest bynajmniej niebezpieczną.

— Mówią, że Jenerał Piré będzie towarzyszył Marszałkowi Soult, jako Adjutant, do Londynu.

— W Grenobli dało się uczuć dnia 22 Maja, dosyć mocne trzęsienie ziemi. W ciągu 15 minut, miały miejsce trzy uderzenia, z których pierwsze tak silne, że zachwiały się domy, a mury niektóre rysów dostały. (*G. C.*)

Anglia.

Londyn, dnia 1 go Czerwca.

Po długich naradach w Izbie Wyższej, nastąpiło d. 29 b. m. drugie odczytanie bilu o ubogich Irlandzkich. Najzawziętszemi przeciwnikami tego bilu, byli Lordowie Brougham i Lindhurst, a zaś Xiąże Wellington, tylko przeciwko niektórym oświadczał się warunkom. Przy głosowaniu pokazało się, że było za odczytaniem 149 głosów; a tylko 20 przeciwnych; większość zatém dużo znaczna na stronie Ministrów.

— Lubo Ministrowie postanowili nie czynić żadnych przy koronacyi Królewskiej niepotrzebnych wydatków, jednak nic nie zaniedbują, ażeby, obok zamierzonej oszczędności, nadać mogło blask temu uroczystemu obrzędowi. Szczególniej muzyka kościelna, stanowiąca część służby Bożej, w opactwie Westminsterskiém, ma bydź tym razem wspaniale wykonaną. Przy koronacyi zeszłego Króla, w urządzonej na ten cel orkiestrze, znajdowało się 187 osób; teraz zaś ma bydź 400. Dla zyskania obszerniejszego miejsca musiano sprzątnąć zwyczajne organy, a inne natomiast dalej ustawić. Najznakomitsi angielscy śpiewacy i śpiewaczki już są na tę uroczystość zamówieni; mają oni wykonywać płody Haendla, Attwoda, Smarta i Boyce.

— Co się tycze okoliczności belgijskich, *Kuryer* angielski jest tego mniemania, iż może zapewnić, że Francya skłonną jest do uważania sprawy belgijskiej w tém samém świetle, jak i inne wielkie Mocarstwa. W prawdzie Król Belgijski podziela życzenia swoich poddanych, i dokłada całej usilności, aby mógł pozyskać pomoc Ludwika Filipa. Lecz ten rozważny monarcha, miał nie wiele udzielić zachęty swemu zięciowi; tym sposobem musi się przygotować Belgia do odstąpienia Hollandyi wszystkich krajów, w sporze będących, jeżeli oba te mocarstwa zechcą po przyjacielsku ukończyć swoje spory. Co się tycze wspólnego długu, w tém chce poprzeć Ludwik Filip żądania Belgijczyków, powodując się tém, iż słuszną jest rzeczą, aby ten kraj był wynagrodzony za koszta, jakie ponosić musi z przyczyny utrzymywania znacznej siły wojennej, którejby wcale w innych okolicznościach nie potrzebował. Przytém Król Francuzów domaga się także różnych korzyści handlowych dla Belgii; atoli Król Niderlandzki nie zdaje się bydź skłonnym do przyzwolenia na te wszystkie żądania.

— Rozeszła się pogłoska w *City*, że w skutku zbli-

Робертомъ Пилемъ и Лордомъ Джономъ Росселемъ связь, предвѣщаетъ преобразованіе Англійскаго Министерства, и что нѣкоторые изъ членовъ охранительной партіи, а именно: Сиръ Робертъ Пиль, Сиръ Грагамъ и Лордъ Стенлей, войдутъ въ составъ кабинета. Немногіе вѣрятъ симъ слухамъ. (*О. Г. Ц. П.*)

— Послѣднія извѣстія изъ Канады подтверждаютъ о казни двухъ взятыхъ въ плѣнъ мятежниковъ Лунта и Матевса. Всѣмъ другимъ начальникамъ мятежа приговореннымъ къ смерти дано время подавать прошеніе на счетъ облегченія, кромѣ одного по прозванію Теллерса. Полагаютъ, что военный законъ введенный теперь въ Канадѣ будетъ уничтоженъ.

— Пароходъ *Great Western* доставилъ извѣстія изъ Ню-Іорка по коимъ городъ Чарлстонъ въ Южной Каролинѣ очень много претерпѣлъ отъ вторичнаго пожара случившагося 27 Апрѣля. Сдѣлалось добычею пламени нѣсколько церквей, новый театръ и множество прекрасныхъ домовъ. 1,500 семействъ остается подъ открытымъ небомъ и между ними нѣкоторыя лишены всего своего имущества.— Портъ Тампико въ Мексикѣ Французы объявили въ блокировкѣ и окружили 13-ю военными кораблями. Въ Веракруцъ говорили, что Мексиканскому конгрессу предложенъ проектъ закона на счетъ удаленія изъ области всѣхъ безъ изъятія Французовъ. (*G. C.*)

Нидерланды.

Амстердамъ 29-го Мая.

Въ коммерческой газетѣ помѣщены слѣдующія, полученныя изъ Англіи, извѣстія: „Всѣ Государи, Посланники коихъ находятся въ Лондонѣ на конференціи, единодушно постановили подписать, вмѣстѣ съ Королемъ Вильгельмомъ, трактатъ, состоящій изъ 24 статей. Совѣтъ Нидерландскихъ Министровъ вѣроятно получилъ уже формальное о семъ важномъ дѣлѣ извѣщеніе; почему, кажется, не подлежитъ уже никакому сомнѣнію, что договорныя статьи вскорѣ приведены будутъ въ исполненіе. (*О. Г. Ц. П.*)

Италія.

Неаполь, 22-го Мая.

Въ Правительственной газетѣ помѣщено 16-го ч. с. м. Королевское постановленіе, въ силу котораго, всѣмъ Сицилійцамъ, кои участвовали въ политическихъ преступленіяхъ, даровано всепрощеніе. Начальники заговорщиковъ исключены изъ амнистіи и отданы подъ судъ; но смертный приговоръ не можетъ быть надъ ними исполненъ, безъ Королевскаго утвержденія.

Туринъ, 26 го Мая.

Безпокойства въ Швейцаріи обращаютъ здѣсь вниманіе и пограничнымъ властямъ дано повелѣніе, чтобы во всемъ обращались съ сугубою бдительностію, особенно въ отношеніи нѣкоторыхъ особъ, коихъ сообщены имъ личные примѣты. (*G. C.*)

Испанія

Мадритъ, 23-го Мая.

Вчера Королева дѣлала смотръ 20 эскадронамъ конницы и 17 батал. пѣхоты, принадлежащимъ къ отряду Генерала Пардинаса. Королевская фамилія встрѣчена была съ живѣйшимъ восторгомъ. По окончаніи смотра, отрядъ Ген. Пардинаса, усиленный 800 чел. конницы, выступилъ въ Нижнію Арагонію. Здѣсь полагаютъ, что эта область, опустошенная Кабрерою, не будетъ въ состояніи продовольствовать 20 батал. пѣхоты и 15 эскадроновъ конницы; въ особенности же, вѣроятно окажется недостатокъ въ фуражѣ, ибо по этой причинѣ и прошлою зимою пало тамъ изъ 6,000 лошадей, почти половинное число.

Санъ-Себастіанъ, 24-го Мая.

Многіе увѣряютъ, что Д Карлосъ намѣревается выступить изъ Бискайскихъ провинцій съ 10 ротами и соединиться съ Кабрерою, отрядъ котораго состоитъ изъ 12,000 чел. Говорятъ что Д. Карлосу едва удалось убѣдить Наварцевъ оставить свою родину; 25 баталіоновъ остается еще въ Наваррѣ и Гвипускоѣ.

— Д. Карлосъ отправилъ Барона де Лосъ Валесъ Посланникомъ къ состоящимъ съ нимъ въ дружественныхъ отношеніахъ Державамъ. (*О. Г. Ц. П.*)

Португалія.

Лиссабонъ, 23-го Мая.

Чрезвычайный Посолъ Греческаго Короля Графъ Метакса за нѣсколько дней сюда прибылъ, чтобы поднести Королевѣ знаки ордена Спасителя.

(*изъ Англ. газ.*)

Изъ Лиссабона пишутъ отъ 13 Мая, что отрядъ 3-го стрѣлковаго полка и національная гвардія города Гуарды, напали на 200 чел. Мигуэлистовъ, при-

żenia się Sir Roberta Peel z Lordem J. Russell, nastąpi nowe przekształcenie Ministerstwa Angielskiego, i że niektórzy członkowie stronnictwa zachowawczego, a mianowicie: Sir Peel, Sir Graham i Lord Stanlej, wejdą do składu gabinetu. Wiadomość ta niewiele znalazła wiary. (*G.R.K.P.*)

— Ostatnie doniesienia z Kanady, potwierdzają stracenie dwóch do niewoli wziętych rokoszanow, Lounta i Matthewsa. Wszystkim innym przywodzcóm powstania, już na śmierć skazanym, z wyjątkiem tylko jednego, nazwiskiem Tellers, dano czas do podania próśb o ułaskawienie. Mniemają powszechnie, że prawo wojenne, zaprowadzone teraz w Kanadzie, zostanie cofnięte.

— Przez statek parowy *Great Western*, otrzymano wiadomości z Nowego Yorku, według których, d. 27 Kwietnia, ucierpiało bardzo wiele przez powtórny pożar, miasto Charlestown w Południowej Karolinie. Zgorzało kilka kościołow, nowy teatr i niemało pięknych domow. Przeszło 1,500 rodzin jest pozbawionych schronienia, a między temi niektóre całego majątku, jaki posiadały.—Port Tampico w Mexyku, ogłosili Francuzi za będący w stanie blokady i otoczyli 13 wojennemi okrętami. W Veracruz mówiono, że kongresowi Mexykańskiemu przełożony został projekt do prawa, względem wydalenia z kraju wszystkich bez różnicy Francuzów. (*G.C.*)

Niderlandy.

Amszterdam, 29-go Maja.

Dziennik handlowy udziela następujące wiadomości, które otrzymał od swego korrespondenta z Anglii: Przyjemną rzeczą będzie dla naszych czytelników dowiedzieć się, że wszystkie Mocarstwa, ktorych Posłowie zgromadzeni są na konferencyą w Londynie, jednomyślnie uradzili podpisać z Królem Wilhelmem traktat, złożony z 24 artykułów. Ministerstwo Niderlandzkie pewnie już w tych dniach o tym ważnym przedmiocie zawiadomione zostało, a tém samém o wykonaniu rzeczonego traktatu powątpiewaćby już nie należało. (*G.R.K.P.*)

Włochy.

Neapol, 22-go Maja.

Dziennik Rządowy umieścił w dniu 16 b. m. dekret Królewski, który udziela ogólną amnestyą wszystkim Sycylijczykóm, mającym udział w przestępstwach politycznych. Z tej amnestyi wyjęci są wszyscy naczelnicy rokoszu i oddani pod sąd najwyższej Izby; kara śmierci nie może bydź jednak na nich wykonana bez poprzedniego Królewskiego zatwierdzenia. (*G.R.K.P.*)

Turyn, 26 Maja.

Niesnaski w Szwajcaryi zwracają uwagę tutejszą, a władzom nadgranicznym polecono, żeby z podwojoną uwagą we wszytkiém postępowały, szczególniej co do pewnych osób, względem których stosowne udzielono im rysopisy.

Hiszpania.

Madryt, 23-go Maja.

Wczora odbyła Królowa przegląd 20 szwadronów i 17 batalionów, należących w wielkiej części do oddziału Jen. Pardiñas. Cała rodzina Królewska przyjmowana była z największym zapałem. Po odbytym przeglądzie, oddział Jen. Pardiñas, wzmocniony 800 końmi, udał się natychmiast w pochod do niższej Arragonii. Bardzo tu o tém wątpią, aby ten kraj, po doznaném zniszczeniu przez Kabrerę, był w stanie utrzymać 20 batalionów piechoty i 15 szwadronów jazdy. Konie szczególniej cierpieć będą wielki niedostatek żywności: bo zeszłej zimy z 6,000, połowa prawie wyzdychała.

Z San Sebastian, 24 Maja.

Osoby świadome rzeczy zapewniają, że D. Karlos ma zamiar opuścić Biskajskie prowincye z 10 kompaniami, i połączyc się z Kabrerą, mającym 12,000 wojska. Mówią że z trudnością udało się D. Karlosowi namówić Nawarczyków do wyruszenia z ich rodzinnego kraju, jednak zostanie jeszcze 25 batalionów w Nawarrze i Guipuscoa.

— Baron de los Valles wysłany został przez Don Karlosa, w nowém poselstwie do przyjaźnych mu dworów. (*G.R.K.P.*)

Portugalia.

Lisbona, d. 23 Maja.

Hrabia Metaxa, nadzwyczajny Poseł Króla Greckiego, przybył tu przed kilkoma dniami, dla oddania Królowej insygniów greckiego orderu Zbawiciela.

(*z gaz. Angiels.*)

Donoszą z Lisbony pod dniem 14 Maja, że oddział trzeciego półku strzelców, łącznie z gwardyą narodową miasta Guardy, uderzył na 200 Miguelistów, zbliżają-

ближавшихся къ сему городу, разбили и разсѣяли ихъ. Непріятель потерялъ убитыми 11 чел. и 13 взято въ плѣнъ. Изъ Лиссабона отправлены войска на всѣ пограничные пункты, и если Мигуэлисты не будутъ укомплектовывать своихъ отрядовъ Испанскими дезертирами, то вѣроятно не осмѣлятся болѣе вступать въ бой. Говорятъ, что ими предводительствуетъ какой-то Испанецъ, назвавшійся Д. Мигуэлемъ и имѣющій большія деньги. (*О. Г. Ц. П.*)

Турція.

Константинополь, 16-го Мая.

Здѣсь замѣтна большая дѣятельность въ арсеналѣ и на корабляхъ, кои снабжены достаточнымъ числомъ матросовъ и получили повелѣніе быть въ готовности къ отплытію. По видимому, полученныя изъ Египта извѣстія подали поводъ къ этой дѣятельности; ибо не подлежитъ сомнѣнію, что изъ Александріи отправлена большая эскадра для крейсированія у Азіатскихъ береговъ. Мегмедъ-Али устроилъ флотъ свой на образецъ французскаго; онъ не повинуется во все фирманамъ Султана и старается усилить свою армію до 60,000 чел. Слѣдовательно слухи, что онъ имѣетъ уже 100 т. войска, оказываются неосновательными. (*О. Г. Ц. П.*)

Америка.

Ньюйоркъ 7 Мая.

Французскій посланникъ въ Вашингтонѣ, получилъ 28 Апрѣля депеши изъ Веракруцъ, на военномъ бригѣ *Calypso*.—Въ газетѣ, издаваемой въ Пенсаколи, пишутъ что при отплытіи брига *Grampus* изъ Веракруцъ, тамъ ожидали начатія блокады замка *S. Juan de Ulloa*, который, по мнѣнію жителей въ состояніи защищатьси нѣкоторое время. Мексиканцы соглашались заплатить Французамъ 800,000 доллеровъ въ видѣ возмездія, но ни подъ какимъ видомъ не хотѣли удовлетворить другихъ требованій. Одинъ изъ владѣльцевъ помѣстій въ Мексикѣ предлагалъ правительству 10,000 лошадей, съ тѣмъ, чтобы вести войну съ Французами, а духовное сословіе, милліонъ доллеровъ на военныя издержки. Болѣе всего опасаются, чтобы федеральная партія, во время бомбандированія Французскимъ флотомъ города, не бросилась грабить жителей онаго. Зажиточные горожане отправили женъ, дѣтей и дорогую домашнюю утварь въ Ялапу. Еще прежде отплытія брига *Grampus* получено изъ Веракруцъ извѣстіе, что Мексиканскій конгрессъ постановилъ удалить всѣхъ чужестранцевъ изъ владѣній республики. 22-го Апрѣля, Французскій флотъ началъ блокаду потра Тампико.

— Баронъ Дефоди, Французскій полномочный Министръ въ Мексикѣ, препроводилъ Французскому посланнику въ Вашингтонѣ ноту, въ коей между прочимъ опровергаетъ разнесшіяся въ Мексикѣ слухи, будтобы Французы стремятся къ завоеваніямъ.—Вотъ содержаніе представленныхъ Французскимъ посланникомъ Мексиканскому правительству непремѣнныхъ условій. Они заключаютъ въ себѣ всѣ требованія Франціи и объясняютъ поводъ оныхъ. Въ 1833 году, 5 чел. Французовъ были преданы смерти; тѣла ихъ, привязанныя къ конскимъ хвостамъ, волочили по улицамъ при восклицаніяхъ народа: *смерть всѣмъ чужеземцамъ!* и наконецъ разтерзали въ куски.—Преступленіе это оставалось до сихъ поръ безъ наказанія подъ предлогомъ, что обстоятельства дѣла весьма запутаны, и что судебный порядокъ требуетъ продолжительнаго времени. Изъ числа иностранцевъ, прибывшихъ на помощь Техасской республикѣ и попавшихся Мексиканцамъ въ плѣнъ, два Француза разстрѣляны въ Тампико, а Полковникъ Грегоріо, по распоряженію котораго совершено это смертоубійство, произведенъ за то въ Генералы. Въ минувшемъ году одинъ изъ Французовъ былъ обвиненъ въ смертоубійствѣ, и безъ дальнѣйшаго изслѣдованія дѣла и улики въ преступленіи, заключенъ въ Веракруцъ на 10 лѣтъ въ тюрьму. Наконецъ Полковникъ Прадо, напалъ днемъ съ оружіемъ въ рукахъ, на Французскаго доктора, за то, что сей послѣдній не хотѣлъ ссудить ему требуемой суммы денегъ. Докторъ едва избѣгъ смерти, и долженъ былъ выѣхать изъ края, ибо мѣстное начальство отказало ему въ удовлетвореніи. Французскій посланникъ требуетъ только 600,000 піастровъ, въ возмездіе за потери, понесенныя Французами во время междоусобій въ Мексикѣ, съ тѣмъ, чтобы раздать сіи деньги тѣмъ изъ Французовъ, кои наиболѣе потерпѣли въ семъ случаѣ; 20,000 піастровъ въ пользу семействъ двухъ Французовъ, лишенныхъ жизни безъ приговора суда; 9,600 піастровъ для лѣкаря, которому Полковникъ Прадо нанесъ нѣсколько ранъ; 2,000 піастровъ для Французовъ, которые были заключены въ тюрьмѣ и теперь уже освобождены; причемъ посланникъ требу-

cych się do tego miejsca, pokonał nieprzyjaciół i zupełnie rozproszył. Pokonani utracili w zabitych 11, i 13 jeńców. Wysłano z Lisbony wojska do wszystkich punktów nadgranicznych, i jeżeli Migueliści nie będą dopełniać swych szeregów hiszpańskiemi zbiegami, to do żadnego nie ośmielą się działania. Mówią, iż jakiś Hiszpan niemi dowodzi; nazwał się on D. Miguelem i ma wiele przy sobie pieniędzy. (*G.R.K.P.*)

Turcya.

Konstantynopol, d. 16 Maja.

Wielka tu czynność panuje w arsenale i na okrętach, które są osadzone dostateczną liczbą majtków i otrzymały rozkaz bydź w gotowości do podróży. Zdaje się, że wiadomości nadeszłe z Egiptu spowodowały taką czynność, bo jest rzeczą pewną, że wielka eskadra wypłynęła z Alexandryi i ma polecenie krążyć przy azyatyckim brzegu. Mehmed-Ali, urządził swoję marynarkę na sposób francuzki; nie zważa bynajmniej na firmany Sułtana i usiłuje doprowadzić swoje wojska do 60,000 głów; pokazuje się zatém, że wiadomości, jakoby miał już 100,000 wojska, były przedwczesne. (*G.R.K.P.*)

Ameryka.

New-York, 7 Maja.

Wojenny bryg francuzki *Calypso* przybył tu 28 Kwietnia, do francuzkiego Posła w Washingtonie, z depeszami z Veracruz.—Wychodząca w Pensacoli gazeta donosi, że przy odpływaniu statku *Grampus*, z portu Veracruz, oczekiwano blokady zamku S. Juan de Ulloa; mniemano jednak, że się jakiś czas opierać zdoła. Mexykanie mieli zamiar wypłacić Francuzom 800,000 dolarow, jako koszta wynagrodzenia; lecz nie chcieli żadnym sposobem przyzwolić na żądane przez tychże honorowe zadosyćuczynienie. Jeden z obywateli mexykańskich ofiarował Rządowi dostawić 10,000 koni, a stan duchowny, milion dolarow na prowadzenie wojny. Obawiają się szczególniej, aby stronnictwo federacyjne nie zrabowało miasta, podczas bombardowania tegoż przez francuzką flotę. Mieszkańcy możniejsi wysłali żony, dzieci i kosztowniejsze sprzęty do Jalapy. Jeszcze przed wyjściem na morze statku *Grampus*, nadeszła wiadomość do Veracruz, że kongres Mexykański uchwalił wydalenie wszystkich francuzów z krajow rzeczypospolitej. W dniu 22 Kwietnia, flota francuzka blokować zaczęła port Tampico.

— Baron Deffaudis, pełnomocny Minister francuzki w Mexyku, przesłał notę do francuzkiego Posła w Washingtonie, która między innemi zbija rozszerzone w Mexyku pogłoski o zamiarach zdobywczych Francyi. Oto jest treść główniejsza podanego Rządowi Mexykańskiemu przez Francuzkiego Posła ultimatum, w którém zawarte są wszystkie zażalenia i żądania Francyi: W roku 1833 zamordowano pięciu Francuzów w Atincingo, przywiązano ciała ich do końskich ogonow, wleczono wśród dnia przez ulice, i przy okrzykach ludu Mexykańskiego: *śmierć wszystkim cudzoziemcom!* na kawałki poszarpano. Zbrodnia ta, jeszcze nie została ukarana, pod pozorem, że okoliczności są nader zawikłane, i że sądowe formy są nazbyt rozwlekłe. Pomiędzy cudzoziemcami, przybyłemi na pomoc rzeczypospolitej Texiańskiej i którzy się Maxykańczykom w niewolę dostali, znajdowało się dwoch Francuzów; tych w Tampico natychmiast rozstrzelano, a Półkownik Gregorio, który ten mord popełnić rozkazał, posunięty został do stopnia Jenerała. W roku zeszłym obwiniono Francuza o zabójstwo, i bez dowodu popełnionej zbrodni, skazano na dziesięcioletnie więzienie w Veracruz. Nakoniec, Półkownik Prado, dowódzca Kolimy, napadł w dzień z bronią w ręku na francuzkiego lekarza, z powodu, że tenże wzbraniał się pożyczyć mu pewną ilość pieniędzy. Lekarz zdołał z trudnością uratować życie; musiał jednak wyjechać z kraju, bo władze miejscowe odmówiły mu swej opieki. Poseł Francuzki żąda tylko 600,000 piastrow, mających bydź rozdzielonemi pomiędzy tych mieszkańcow francuzkich, którzy najwięcej przez wojnę domową w Mexyku ucierpieli; tudzież, 20,000 piastrow, dla rodzin dwóch Francuzow, zabitych bez sądowego wyroku; 9,600 piastrow, dla lekarza zranionego przez Półkownika Prado; 20,000 piastrow dla nieprawnie uwięzionych Francuzow, których natychmiast na wolność puszczono; przytém żąda, aby Jenerał Gregorio Gomez, Półkownik Prado i Sędziowie Mexykańscy, którzy jeńcow na śmierć skazali, byli natychmiast złożeni z urzędow, a rodzinom zamordowanych w Atincingo wypłacono 15,000 piastrow. Ultimatum to nie zawiera innych żądań pieniężnych ze strony Francyi; atoli domaga się, aby Francya uwa-

етъ, чтобы Генералъ Грегорїо Гомецъ Полковникъ Прадо и судьи, осудившіе на смерть плѣнныхъ, были отставлены отъ службы, а для семействъ убитыхъ въ Атинцинго было выдано 15,000 піастровъ. Условія сіи не заключаютъ въ себѣ другихъ денежныхъ претензій и ограничиваются требованіемъ, чтобы Франція пользовалась со стороны Мексиканскаго правительства, тѣмъ же уваженіемъ, какъ и другія государства, состоящія въ дружественныхъ отношеніяхъ съ Мексикою; чтобы Французскіе подданные, живущіе въ Мексикѣ, были освобождены отъ принужденныхъ ссудъ, и чтобы правительство неиначе лишало ихъ права вести мелочную торговлю какъ выдавъ имъ соотвѣтственное вознагражденіе. Мексиканскій Министръ Иностранныхъ Дѣлъ, получивъ сіи условія, изъявилъ свое удивленіе, что Баронъ Дефоди оставилъ мѣсто свое и сѣвъ на корабль, принялъ уже на себя характеръ Адмирала, а не мирнаго посланника, присовокупляя, что присутствіе Французской флотиліи у береговъ Мексики, еще болѣе запутываетъ дѣло и препятствуетъ разсмотрѣнію предложенныхъ условій по статьямъ, и что самыя условія, такъ унизительны для республики, что Президентъ оной никогда не рѣшится принять ихъ, не отказываясь впрочемъ войти съ Франціею въ переговоры, только на другихъ условіяхъ. (*О.Г.Ц.П.*)

Смѣсь.

Записка, представленная Академикомъ, Ординарнымъ Профессоромъ Астрономіи при Дерптскомъ Университетѣ, Дѣйствительнымъ Статскимъ Совѣтникомъ Струве, Г. Министру Народнаго Просвѣщенія, о трудахъ Берлинскихъ ученыхъ Бера и Медлера, относящихся до изображенія и описанія лунной поверхности.

Астрономическіе труды, относящіеся до изслѣдованія луны, сего ближайшаго и тѣснѣе прочихъ связаннаго съ землею свѣтила, всегда были предметомъ особеннаго вниманія и любопытства. За 200 лѣтъ предъ симъ, наблюденія Гевеліуса въ Данцигѣ дали первоначальныя свѣдѣнія о поверхности этого небеснаго тѣла. Онъ открылъ на лунѣ горы, равнины и заключилъ, что лунная поверхность устроена на подобіе земной; что она представляетъ материки, моря и проч. Но прежде, нежели Астрономія близко ознакомилась съ топографіею луннаго полушарія, обращеннаго къ землѣ, теорія движенія луны была уже глубоко изслѣдована Нютономъ, при помощи открытаго имъ всеобщаго тяготѣнія, также теоретическими изысканіями Эйлера, Клеро, Лагранжа и Лапласа. Для изслѣдованія же физической природы небесныхъ тѣлъ, надлежало ожидать усовершенствованія зрительныхъ орудій, телескоповъ.

Въ концѣ прошлаго столѣтія, Сиръ В. Гершель изобрѣлъ сильнѣйшія зрительныя орудія, быстро подвинувшія впередъ изученіе небесныхъ тѣлъ. Но углубляясь въ тайны звѣзднаго неба, разсматривая двойныя и многократныя звѣзды и туманныя пятна, онъ могъ наблюдать луну только по временамъ, случайно. Товій Майеръ въ Гёттингенѣ, составилъ генеральную карту луны, на которой обозначены были удовлетворительно различные главнѣйшіе предметы, видимые на лунѣ небольшими телескопами; но Шретеръ въ Лиліенталѣ, снабженный почти столь же сильнымъ телескопомъ какъ Гершелевъ, занялся первый точнѣйшимъ разсмотрѣніемъ лунной поверхности. Къ сожалѣнію, наблюденія его не имѣли ученаго плана; онъ познакомилъ только съ нѣкоторыми подробностями, хотя и занимательными, но не имѣющими полноты и связи.

Только въ наше время лунная топографія была изслѣдована по плану зрѣлому и съ полнымъ успѣхомъ. Этимъ обязана Астрономія Банкиру въ Берлинѣ Вильгельму Беру, брату знаменитаго музыкальнаго композитора Мейеръ-Бера.

Въ 1830 году Беръ основалъ въ своемъ имѣніи въ Шарлотенбургѣ небольшую обсерваторію, снабдивъ ее отличнымъ, средней величины Фрауенгоферовскимъ телескопомъ, поставленнымъ на штативѣ подобномъ Дерптскому. Соединившись съ ученымъ любителемъ Астрономіи Медлеромъ, они въ теченіи 7 лѣтъ успѣли составить карту луны, которая возбудила справедливое удивленіе современниковъ и должна почитаться первымъ точнымъ и полнымъ изображеніемъ луны. Достоинство этой карты оцѣнено знающими судьями. Его Величество Король Датскій пожаловалъ Беру орденъ Даннеброга, а Институтъ Французскій присудилъ симъ ученымъ награду Лаланда. Разборъ этой карты Бесселемъ утвердилъ мнѣніе о семъ знаменитомъ трудѣ. Впрочемъ, оцѣнить его достойнымъ образомъ можно было только по выходѣ въ свѣтъ самаго сочиненія, заключающаго въ себѣ подробности измѣреній, также общее и топографическое описаніе луны. Сочиненіе это за-

żana była na równi z narodami używającemi największej przychylności, aby poddani francuzcy, mieszkający w Mexyku, uwolnieni byli od przymuszonych pożyczek, i aby tylko za stosownėm wynagrodzeniem mogli mieć odjęty przywilej prowadzenia handlu szczegółowego. Mexykański Minister spraw zagranicznych, otrzymawszy pomienione ultimatum, okazał swoje zadziwienie, że Baron Deffaudis udał się na pokład okrętu, a nie pozostał w miejscu swego urzędowania, przez co przybrał postać dowodzącego Admirała, nie zaś posła pokoju. Nakoniec, zrobiwszy uwagę, że obecność francuzkiej floty przy wybrzeżu mexykańskiém rzecz samą czyni jeszcze zawikłańszą i nie dozwala Rządowi wziąć pod rozwagę pojedyńczych punktow podanego ultimatum, dodaje, że ten akt zawiera w sobie tak obrażające warunki, iż Prezydent rzeczypospolitej, nigdy się do ich przyjęcia skłonić nie może; jednak nie będzie się wzbraniał traktować z Francyą na innych zasadach. (*G.R.K.P.*)

Rozmaitości.

Pismo, złożonę przez Akademika, zwyczajnego Profesora Astronomii przy Uniwersytecie Dorpackim, Rzeczywistego Radźcę Stanu Struve, P. Ministrowi Narodowego Oświecenia, o pracach Berlińskich uczonych Beera i Medlera, względem wyobrażenia i opisania powierzchni Xiężyca.

Prace Astronomiczne, odnoszące się do rozpoznania Xiężyca, tej najbliższej i ściślej od innych połączonej z Ziemią gwiazdy, były zawsze przedmiotem szczególnej uwagi i ciekawości. Przed dwiestą laty, postrzeżenia Heveliusza, w Gdańsku czynione, dały początkowe wiadomości o powierzchni tego ciała niebieskiego. Dostrzegł on na Xiężycu góry, równiny i uczynił wniosek, że powierzchnia Xiężyca podobna jest do powierzchni Ziemi; że Xiężyc zawiera w sobie lądy, morza i t. d. Ale pierwiej, niżeli się Astronomia oznajomiła z topografią półkuli xiężycowej, ku ziemi obróconej, teorya ruchu Xiężyca była już głęboko zbadana przez Newtona, za pomocą odkrytego przezeń powszechnego ciążenia; tudzież teoretycznemi badaniami Eulera, Clairauta, Lagrange i Laplace. Dla zbadania zaś fizycznego przyrodzenia ciał niebieskich, należało oczekiwać udoskonalenia teleskopow.

W końcu przeszłego wieku, Herschell wynalazł bardzo mocne narzędzia do wsparcia wzroku, które szybko posunęły poznanie ciał niebieskich. Ale, zagłębiając się w tajemnice nieba gwiazdowego, rozpatrując podwójnej i wielokrotnej wielkości gwiazdy, jako też plamy mgliste, mógł on tylko obserwować Xiężyc niekiedy, przypadkowie. Tobijasz Mayer w Gëtyndze, ułożył jeneralną mappę Xiężyca, na której dość dobrze oznaczone były rozmaite przedmioty głowniejsze, widziane na Xiężycu przez niewielkie teleskopy; ale Schröter w Lilienthalu, mając teleskop tak prawie mocny jak Herschela, pierwszy zajął się dokładniejszém rozpatrzeniem powierzchni Xiężyca. Szkoda, że postrzeżenia jego nie miały uczonego planu; oznajomił on tylko z niektóremi szczegółami, chociaż zajmującemi, ale niemającemi zupełności i związku.

W naszych tylko czasach topografia Xiężyca została rozpoznana podług planu dojrzałego i z zupełném powodzeniem. Astronomia winna to jest bankierowi w Berlinie Wilhelmowi Beer., bratu znakomitego kompozytora muzycznego Meyer-Beera.

W roku 1830, Beer założył w swoim majątku w Charlottenburgu, niewielkie obserwatoryum, opatrzywszy je dobrym, średniej wielkości teleskopem Frauenhofera, urządzonym na podstawie, do Dorpackiej podobnej. Połączywszy się z uczonym miłośnikiem Astronomii Medlerem, w przeciągu siedmiu lat, ułożyli mappę Xiężyca, która słuszne wzbudza podziwienie współczesnych i powinna się uważać za pierwsze dokładne i zupełne wyobrażenie Xiężyca. Wartość tej mappy przez umiejętnych sędziow została oceniona. Najjaśniejszy Król Duński udarował Beera orderem Dannenbroga, a Instytut Francuzki przysądził tym uczonym nagrodę Lalanda. Rozbiór tej mappy przez Bessela potwierdził opinią o tej znakomitej pracy. Zresztą, ocenić ją godnym sposobem można tylko było po wyjściu na świat samego dzieła, zawierającego w sobie szczegóły wymiarow, tudzież ogólne i topograficzne opisanie Xiężyca. Dzieło to na taką zasłużyło pochwałę Rządu Pruskiego, że Najjaśniejszy Król mianował Beera wprost Radźcą Taj-

служило такое одобреніе Прусскаго Правительства, что Его Величество Король пожаловалъ Бера прямо въ Тайные Совѣтники, хотя онъ не находился прежде въ службѣ.— Сочиненіе состоитъ изъ двухъ отдѣленій. Въ первомъ описывается общая Селенографія или физика луны; во второмъ содержится топографія, т. е. подробное описаніе различныхъ частей лунной гемисферы.

Любопытно сравнивать различный ходъ Географіи и Селенографіи. Первая отъ подробностей восходитъ до общихъ видовъ, вторая отъ общихъ свѣдѣній, по мѣрѣ усиленія Оптики, нисходитъ до подробностей. Естественно, что послѣ трудовъ Бера и Медлера общія свѣдѣнія въ Селенографіи превзошли во многомъ Географію. Но сія-то самая выгода и заставляетъ Астрономію отказаться отъ мельчайшихъ подробностей, которыя доставляетъ намъ Географія о всѣхъ частяхъ земли, обитаемыхъ или доступныхъ.

Изъ первой части сочиненія явствуетъ, что тѣ же способы, какіе употребляются для точной Географіи, употреблены и въ Селенографіи.— По опредѣленіи долготы и широты 104 неподвижныхъ на лунѣ пунктовъ, гемисфера ея связалась цѣпью изъ 176 треугольниковъ, стороны коихъ служатъ основаніями для опредѣленія множества второстепенныхъ пунктовъ, необходимыхъ для измѣреній и очерковъ подробностей.

На поверхности луны повсюду представляются округлыя формы, какъ въ равнинахъ обставленныхъ горами, такъ и въ кратерахъ, т. е. углубленіяхъ, на значительное разстояніе ниже поверхности. Въ сочиненіи показаны величины діаметровъ 148 кратеровъ и 1,095 измѣреніями опредѣлены многія изъ окружающихъ ихъ возвышенностей, считая отъ дна углубленій или отъ поверхности равнинъ. Отсюда выходитъ, что величайшія на лунѣ горы равняются съ возвышенностями Гималайскаго хребта, а самыя малыя, въ 40 тоазовъ, не превосходятъ высоту зданій, воздвигнутыхъ человѣческими руками.

Объемъ этой записки не позволяетъ сдѣлать извлеченія изъ главы, въ которой описывается вообще поверхность луны, и тѣмъ еще менѣе изъ топографіи ея. Но если съ одной стороны видимъ большое сходство въ разностяхъ возвышеній на лунѣ и на землѣ, то съ другой замѣчается вообще разительное между сими тѣлами несходство. Наши моря, озера, рѣки, даже самая атмосфера, на лунѣ совсѣмъ не существуютъ. Она есть тѣло сухое, безплодное. Отсюда слѣдуетъ, что если и предположимъ, что всѣ небесныя тѣла населены живыми существами, селениты должны совершенно различествовать отъ обитателей земли, а произрастенія лунныя, если онѣ есть, подлежатъ инымъ условіямъ.

Во всякомъ случаѣ, послѣ трудовъ Бера и Медлера, астрономическія сочиненія не будутъ наполняться бреднями, которыя порождало иногда воображеніе, не удерживаемое уздою измѣреній и вычисленій. Можно съ достовѣрностью заключить, что Селенографія никогда не дойдетъ до послѣднихъ подробностей, а можетъ представить только общія данныя, тѣмъ не менѣе вѣрныя и важныя для Естественной Исторіи сего тѣла. По опыту извѣстно, что простымъ глазомъ можно разглядѣть человѣка на разстояніи 7 верстъ. Луна отстоитъ отъ земли на 350 т. верстъ, слѣдовательно нуженъ телескопъ, увеличивающій діаметры предметовъ въ 50 т. разъ, чтобъ усмотрѣть на лунѣ такіе предметы, какіе видимъ на землѣ въ разстояніи 7 верстъ.

Телескопы, коими доселѣ наблюдали луну, увеличивали не болѣе какъ въ 300 разъ. Сильнѣйшіе рефракторы увеличиваютъ въ 1,000 и ни какъ не болѣе 2,000 разъ. По сему всякія ожиданія на изученіе подробностей луны совершенно тщетны; и со всѣмъ тѣмъ остается еще многое сдѣлать для Селенографіи. Положимъ, что стали бы наблюдать луну рефракторомъ увеличивающимъ въ 1,500 разъ, каковой будетъ на Пулковской Обсерваторіи, тогда лунная поверхность представится въ 25 разъ большею, нежели въ телескопѣ Бера. И такъ если симъ послѣднимъ телескопомъ надлежало наблюдать луну семь лѣтъ, то рефракторомъ Пулковскимъ надобы было наблюдать ее 200 лѣтъ. Конечно, ни одинъ Астрономъ не предприметъ подобнаго неисполнимаго труда, но съ такими сильными пособіями можно будетъ изучать отдѣльныя части луны, какъ напр. кратеръ Коперниковъ, и проч. Со временемъ же, многими повторенными наблюденіями, при различныхъ условіяхъ, Астрономія, можетъ быть, достигнетъ до знаній нынѣ совершенно неожиданныхъ. Таковое изученіе сдѣлалось особенно возможнымъ теперь, когда положены Берлинскими учеными твердыя начала, и когда общія о лунѣ свѣдѣнія получили надлежащую точность. (*Спб. В.*)

nym, chociaż pierwiej nie był w służbie.—Dzieło składa się z dwóch oddziałów. W pierwszym opisana jest powszechna Selenografia czyli Fizyka Xiężyca; w drugim zawiera się topografia, to jest: szczegółowe opisanie różnych części półsferza xiężycowego.

Ciekawą jest rzeczą porównywać rozmaity postęp Geografii i Selenografii. Pierwsza od szczegółów wznosi się do ogólnych kształtów, druga od ogólnych wiadomości, w miarę udoskonalenia optyki, zniża się do szczegółów. Samo z siebie wypada, że po pracach Beera i Medlera ogółowe wiadomości Selenografii w wielu rzeczach przewyższyły Geografią. Ale taż właśnie korzyść zmusza Astronomów odstąpić od drobniejszych szczegółów, które nam dostarcza Geografia o wszystkich częściach Ziemi, zamieszkanych albo dostępnych.

Z pierwszej części dzieła okazuje się, że też sposoby, jakie są używane w dokładnej Geografii, użyte są i w Selenografii.—Po oznaczeniu długości i szerokości 104 nieruchomych na Xiężycu punktów, na jego półsferzu uformowała się sieć ze 176 trójkątów, boki których służą za podstawy do oznaczenia mnóstwa punktów drugiego rzędu, nieodbicie potrzebnych dla wymiarów i określeń szczegółów.

Na powierzchni Xiężyca okazują się wszędzie okrągłe formy, tak na równinach otoczonych górami, jako i w kraterach, to jest: w zagłębieniach znacznej odległości od powierzchni. W dziele wykazana jest wielkość średnic 148 kraterów i 1,095 wymiarami oznaczone są wiele z otaczających je wyniosłości, licząc od dna głębin czyli od powierzchni dolin. Ztąd wypada, że największe na Xiężycu góry równają się z wyniosłościami grzbietu Himalajskiego, a najmniejsze, mające 40 sążni, nie przechodzą wysokości budowli, ręką ludzką wzniesionych.

Granice tego pisma nie dozwalają zrobić wyciągu z rozdziału, w którym opisana jest w ogólności powierzchnia Xiężyca, a tém bardziej z jego topografii. Ale, jeżeli z jednej strony widzimy wielkie podobieństwo w różnicach wzniosłości na Xiężycu i na ziemi, tedy z drugiej postrzega się w ogólności uderzające między temi ciałami niepodobieństwo. Nasze morza, jeziora, rzeki, sama nawet atmosfera, na Xiężycu zupełnie nie istnieją. Jest to ciało suche, płonne. Ztąd wypada, chociażbyśmy przypuścili, że wszystkie ciała niebieskie są zamieszkane przez istoty żyjące, tedy Selenici powinni zupełnie różnić się od mieszkańców Ziemi, a rośliny xiężycowe, jeżeli są, innym ulegają warunkom.

W każdym razie, po pracach Beera i Medlera, dzieła Astronomiczne nie będą napełnione marzeniami, które dawały niekiedy wyobrażenie, na wymiarach i wyliczeniach nieoparte. Można wnieść z pewnością, że Selenografia nigdy nie dójdzie do ostatnich szczegółów, ale może tylko okazać ogólne dane, nie mniej jednak pewne i ważne dla Historyi Naturalnej tego ciała. Wiadomo z doświadczenia, że gołém okiem można dójrzeć człowieka w odległości siedmiu wiorst. Xiężyc oddalony jest od Ziemi na 350,000 wiorst, a zatém potrzeba teleskopu, powiększającego średnicy przedmiotów 50,000 razy, ażeby dójrzec na Xiężycu takie przedmioty, jakie widzimy na Ziemi w odległości wiorst siedmiu.

Teleskopy, któremi dotąd obserwowano Xiężyc, powiększały nie więcej nad 300 razy. Najmocniejsze refraktory powiększają 1,000, a nigdy więcej nad 2,000 razy. Wszelkie więc oczekiwania względnie zbadania szczegółów Xiężyca, zupełnie są próżne; pomimo to jednak, zostaje jeszcze wiele uczynić dla Selenografii. Przypuśćmy, że będą obserwować Xiężyc przez refraktor, 1,500 razy powiększający, jaki będzie na Obserwatoryum Pulkowskiém, tedy powierzchnia Xiężyca okaże się 25 razy większą, niżeli przez teleskop Beera. Jeżeli więc tym ostatnim teleskopem trzeba było obserwować Xiężyc siedm lat, tedy przez refraktor Pulkowski trzebaby go było uważać 200 lat. Żaden zapewne Astronom nie przedsięweźmie tej niepodobnej do wykonania pracy; ale tak dzielnemi pomocami można będzie zbadać oddzielne części Xiężyca, jak naprzykład, Krater Kopernika, i t. d. A z czasem, przez wiele powtórzonych postrzeżeń, pod różnemi warunkami, bydź może, że Astronomia dójdzie do wiadomości, całkiem teraz niespodziewanych. Takie zbadanie stało się szczególniej teraz podobném do wykonania, kiedy Berlińscy uczeni gruntowne położyli zasady, i kiedy ogólne o Xiężycu wiadomości należytą otrzymały dokładność.

(*G.S.P.*)

ВИЛЬНА. Типограф. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Іюня 10 д. 1838 г.— Цензоръ Стат. Совѣт. Кав. *Левъ Боровскій.*